

РІД НАШ КРАСНИЙ, РІД ПРЕКРАСНИЙ!

ОТЧИЙ

ЧАСОПИС

РІК ЗАСНУВАННЯ

2002

ЛИСТОПАД

Число 11 (227)

КИЇВ 2020

Видання ГО "Товариство "Чернігівське земляцтво"

ОСІНЬ НАШИХ СПОДІВАНЬ

Упродовж кількох останніх років Україна збирала рекордні урожаї зернових культур, і золоте зерно нестримними потоками переливалося через державні кордони, даючи життя багатьом народам світу аж до далеких африканських країв. Цієї осені, коли настала пора підбивати перші підсумки жнив (бо ще яріють золотом довголисті кукурудзяні масиви, гнуться зчорнілі стебла стомлених соняшників), маємо надію знову зібрати вагомий урожай. Але чи всім селянам він у радість обжинкову?

Триває трагічний процес повільного вмирання серцевини України – її сіл. Наша благословенна Чернігівщина вже має менше мільйона населення. Останні безробітні чоловіки у селах пропивають рештки здоров'я, бо не мають стабільного життя.

Аграрні олігархи, озброєні сучасними джондірами та іншою іноземною технікою, нальотами засівають і збирають урожай, вивозять збіжжя по розбитих ущент дорогах, не дбаючи про тих, хто змушений здавати їм земельні паї в оренду. І дитячий голос у занедбаній сільській хаті видається Великоднім дзвоном, що волає до байдужих небес. Чи таким ми уявляли життя України після урочистого проголошення державної незалежності, чи змиримося з тим,

Життя починається з шматка чесноного хліба, а хліб починається з кожної засіяної й виплеканої зернини. Господь виділив українцям неповторно родючу землю, на яку задро позирає цілий світ. Мати таке багатство – значить домінувати на всій планеті, жити самим у розкоші й славі. Що ж ми маємо в реальності?

що вже півнаrodu молодого шукає притулку по ближніх і дальніх світах, а старше покоління змушене жити в неоплених хатах? І так триває досі, і не видно просвітку в замареному проблемами житті простоліду...

Нам небаїду, як живуть наші земляки-хлібороби. Прислухаємося й чим можемо допомагаємо їм у реформуванні адміністративного управління, у формуванні об'єднаних територіальних громад, котрі, на наш погляд, здатні справедливо переформувати розподіл народних коштів,

залишити їх не в кишенях столичних чи обласних чиновників, а на рахунку місцевої влади, котра знає, куди й на що потратить кожную копію. Будемо сподіватися, що в результаті цієї реформи нарешті оживуть наші неповторні села, оспівані у старі часи. Для цього треба, щоб до влади прийшли люди з державним мисленням, ініціативні господарі, а не хитромудрі ординці з столичних асфальтів, для яких наша земля – тільки засіб збагачення, а не священні могили пращурів.

Наше Чернігівське земляцтво впродовж чверті століття є активним учасником життя малої батьківщини. Достатньо згадати приклади синівської любові, якою наповнені сотні благодійних акцій, проведених нашими відділеннями – хоча б, для прикладу, благодійна допомога новгород-сіверців ранньої осені, про яку йшлося у попередньому числі газети". Так має бути. І тільки тоді всі ми будемо щасливими, коли буде щасливою наша Сіверська сторона, коли в кожного на столі будуть яріти сонцем достатку хліб-сіль.

Тож, з роси й води вам, наші дорогі земляки-хлібодари. Хай небо буде щедрим на дощі, сонце – на тепло, а земля – на добрі врожаї.

Рада ГО "Товариство Чернігівське земляцтво"

Щоб прийшло на землю сподіване щастя, треба великої праці.
М. КОЦЮБІНСЬКИЙ

У ЛИСТОПАДІ СВЯТКУЮТЬ СВІЙ ЮВІЛЕЙ:

РОМАНЕНКО Віктор Дмитрович – 90-ліття. Народився 30 листопада 1930 року в місті Чернігів. Академік НАНУ, доктор біологічних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки. Двічі лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, лауреат премій ім. В.Я. Юр'єва, ім. Шмальгаузена, автор понад 300 наукових праць. Працював директором Інституту гідробіології НАН України. Головний редактор "Гідробіологічного журналу".

АКУЛЕНКО Віктор Іванович – 85-ліття. Народився 24 листопада 1935 року в с. Комарівка Борзнянського р-ну. Доктор юридичних наук, професор, провідний науковий співробітник Інституту держави і права ім. В. Корецького НАН України. Лауреат премії НАН імені М.П.Василенка. Автор понад 500 наукових праць. Член Національної спілки журналістів України. Автор книжок "На перехресті закону і совісті" та "Відлуння пам'яті: назад у майбутнє", присвяченій Чернігівщині. Відзначений багатьма почесними нагородами.

ЛЕМЕЩЕНКО Михайло Андрійович – 80-річчя. Народився 4 листопада 1940 року в с. Печі Ніжинського р-ну. Пенсіонер. Працював майстром з водіння автомобіля середньої загальноосвітньої школи № 190 м. Києва.

КОЗІН Володимир Григорович – 80-річчя. Народився 7 листопада 1940 року в с. Григорівка Бахмацького р-ну. Військовий пенсіонер. Підполковник медичної служби запасу. Очолював Центральну базу спеціального медичного постачання Міністерства охорони здоров'я України.

БОНДАРЕНКО Анатолій Денисович – 80-річчя. Народився 29 листопада 1940 року в с. Білошицька Слобода Корюківського р-ну. Заслужений енергетик України. Працював заступником керуючого тресту по виробництву ВАТ "Київелектромонтаж" Головкивміськбуду.

ШАХОВ Борис Олексійович – 75-річчя. Народився 7 листопада 1945 року в Новгород-Сіверському. Кандидат фізико-математичних наук, науковий співробітник Головної астрономічної обсерваторії НАН України, член Міжнародної астрономічної асоціації.

ОЛЕШКО Микола Федорович – 75-річчя. Народився 29 листопада 1945 року в с. Кобижча Бобрівського р-ну. Пенсіонер. Працював головою профспілкового комітету АК "Росток".

ЛИСЕНКО Валерій Миколайович – 70-річчя. Народився 13 листопада 1950 року в Ніжині. Викладач Інституту журналістики Київського національного університету ім. Т.Шевченка, член правління ГО "Ліга екскурсоводів Києва" та "Гільдія професійних екскурсоводів та гідів-перекладачів". Кразознавець. Журналіст.

ЖАДАН Анатолій Олександрович – 70-річчя. Народився 19 листопада 1950 року в с. Курганське

Козелецького р-ну. Був першим віце-мером м. Нягань Тюменської області, перебував на інших керівних посадах в системі нафтогазодобувної галузі Тюменського регіону. Працював генеральним директором ПП "Парком". Нагороджений подякою Київського міського голови та іншими відзнаками.

СОЛТИС Ярослав Федорович – 70-річчя. Народився 19 листопада 1950 року в місті Городок Львівської області (з дитинства проживав у с. Займище Щорського р-ну). Працював головою "Укрінбанку", заступником голови правління Національного банку України та займав інші керівні посади у банківській системі України. Нині – член асоціації "Київський банківський союз" та Спостережної ради фірми "Епіцентр". Був керівником Сновського (Щорського) відділення Чернігівського земляцтва.

ПЛАТОНОВА Надія Володимирівна – 70-річчя. Народилася 22 листопада 1950 року в с. Гірськ Щорського р-ну. Полковник міліції. Член Спілки архівістів України. Кандидат історичних наук.

АНДРІЯНОВА Надія Григорівна – 70-річчя. Народилася 28 листопада 1950 року в місті Ічня. Пенсіонерка. Працювала паспортистом КП "УЖГ" Дарницького р-ну м. Києва, ЖЕК № 212.

БАТЮК Віктор Петрович – 65-ліття. Народився 4 листопада 1955 року в с. Перелюб Корюківського р-ну.

ЛЕЩЕНКО Володимир Миколайович – 65-ліття. Народився 5 листопада 1955 року в с. Перерісль Надвірнянського р-ну Івано-Франківської обл. (батьки родом із Срібнянського р-ну Чернігівської обл.). Керуючий співвласник НВФ "Пульс".

ШМОРГУН Костянтин Петрович – 65-річчя. Народився 9 листопада 1955 року в с. Тополівка Семнівського р-ну. Пенсіонер.

КРИВОХИЖА Олександр Григорович – 65-ліття. Народився 10 листопада 1955 року в с. Об'єднане Новгород-Сіверського р-ну. Пенсіонер. Працював інженером-механіком УДАІ м. Києва.

КОКОЛЮК (МЕЛАШИЧ) Валентина Дем'янівна – 65-річчя. Народилася 16 листопада 1955 року в с. Перелюб Корюківського р-ну. Пенсіонерка.

РЕВ'ЯКІНА Тетяна Іванівна – 65-річчя. Народилася 17 листопада 1955 року в місті Київ (працювала в Чернігові). Голова правління Міжнародного благодійного фонду "Віртус".

ЖУК Іван Петрович – 65-ліття. Народився 23 листопада 1955 року в с. Авдіївка Сосницького р-ну. Працював понад 10 років у "Союзметроспецбуді", брав участь у будівництві 18 станцій метро на теренах Радянського Союзу.

ГУЧЕНКО Лідія Василівна – 65-річчя. Народилася 25 листопада 1955 року в с. Білошицька Слобода Корюківського р-ну. Член Спілки театральних діячів України.

Дорогі земляки!

Рада ГО "Товариство "Чернігівське земляцтво" сердечно вітає вас із ювілеєм і зичить усім доброго здоров'я, великих успіхів у житті, оптимізму, сімейного щастя, невтомного добротворства в ім'я рідної землі.

Чи ви чули,

У третю неділю листопада щороку Україна відзначає професійне свято хліборобів – День працівників сільського господарства. В цей день вшановують людей, що взяли на себе найважчу і найважливішу турботу – працювати на землі і годувати країну, бо з маленького хлібного зернятка починаються потужність і сила держави нашої.

як пахне рілля?

Нинішнього року на Срібнянщині у СТОВ "Батьківщина" виростили рекордний урожай пшениці – 101 центнер з гектара на площі 211 гектарів.

Плекали цей рекордний урожай головний агроном Товариства Володимир Якименко та директорка ДП "Івківці" Ганна Кравченко. Їх воістину звитяжна праця була зафіксована як рекорд у "Низі рекордів України" з врученням відповідних дипломів.

Наша землячка, членкиня Варвинського відділення, поетеса Надія Кольцова, тридцять вісім років працювала у сільському господарстві, отож не з чужих вуст чула про тяжку селянську працю, її вірші такі душевні, щирі та приземлені.

СЕЛЯНИ

*В них потріскані руки й мозолі на долонях,
А в очах – тихий смуток, нескінченна журба.
Придивіться пильніше – люди в чорних погонах,
Ну, які в них погони? Вила, заступ, сапа?
Влітку сонце палюче – ртутний стовпчик за тридцять,
Взимку – вдарить тріскучий, хоч із печі не злязь.
Про тепло і не мріють, а знаряддя виносять,
Поспішають до праці, мов на подвиг щораз.
Дощ осінній полоще, лютий вітер шматує,
Ну, а зручності, звісно, за розлогим куцем.
Орють, сіють, сивіють – треба ж якось їм жити,
Осінь сльози солоні обмиває дощем.
Не сидять в ресторанах, не лежать на Канарах,
Не везуть "мерседеси" їх у ліс на пікнік.
Сивочолі селяни у смішних шароварах
Зранку порають поле – нам вирощують хліб.
Хай врожайтється нива, наливається колос,
І снують у загінках там комбайни в імлі.
Поклонімося, люди, поклонімося в поясі
Працьовитим селянам за наш хліб на столі.*

ВСЕ НА СВІТІ ЄДНАЄ ЛЮБОВ

*Чи ви чули, як пахне рілля, чарував вас політ журавля?
Чи ходили по мокрій траві, чи співали для вас солов'ї?
Тихий вечір і гомін дібров вам розкажуть про ніжну любов
Між берізкою й кленом густим, що від бурі її захистив.
Білка щось запасає в дупло, – будуть взимку і корм, і тепло.
Он метелик присів на сучок, і мереживо тче павучок.
Бджілка з квітів збирає пилок, гомонить біля лісу струмок,
Синій терен при ньому росте, і щороку калина цвіте.
Все на світі єднає любов, і весна повертається знов,
Щоби дати життя на землі і звірині, й пташині, й ріллі,
Із якої зерно проросте, пишно й радісно сад зацвіте...
Восени буде добрий врожай. Бережіть і шануйте наш край!*

ПЕРЕД ЖНИВАМИ

*Прозорий вітер ось переді мною
і гладить, і цілує колоски.*

*Пшеничне поле піниться стіною,
мов хвилі золотої ріки.
Яка краса! Яке казкове диво! –
Це ж в ріднім полі достигає хліб!
Тож хочеться всімхнутися щасливо
і забрести туди, у хвилі, вглиб.
Та я не буду в пшеницях бродити
і толочить наліті колоски.
Я краще помилуюся ще й житом,
яке хвилюється і жде руки,
Що впевнено спрямує у загінку
свій степовий величний корабель.
Дай Бог вам, хлопці, доброго зажинку,
і дай вам Бог поваги від людей.
А поки що над жовтим полем тиша,
уранці лиш клубочиться туман,
Та зблисне сонце, й він тоді залишить
цей благодатний хлібний океан.*

МІЙ РАЙ

*Ції весни сади цвіли так рясно,
вітрець легенький поміж них бродив.
Я ж думаю, чи все зробила вчасно,
щоб цвів наш сад, і щоб завжди родив.
Прийшла пора мені підсумувати,
що зроблено за тридцять вісім літ.
У п'ятдесят п'ять вже час відпочивати,
та як спинити мій стрімкий політ?
Чи можу вранці-рано не вставати,
і не спшити в свій чудовий край?
Тут кожен кущик хочу привітати,
і кожне дерево. Бо це мій рай.
Тут ягоди-буштини на порічках,
смородина чорнява на яву.
І з яблунь, що стоять в зелених стрічках,
плоди дозрілі падають в траву.
Тож, як оці простори не любити,
і як із серця викреслити їх?
Я ладна довго ще сюди ходити,
немов на сповідь за щоденний гріх.*

У давнину говорили: "Як людина ставиться до хліба – така у неї і душа". Так, хліб найголовніший, найдорогоцінніший плід землі – це і тривога, і радість, і безсонні ночі, постійні думи і турботи від першої весняної борозни до дозрівання колоса. Не покидає землероба щоденна думка про те, як виродить нива, чим вона сплатить йому за нелегку працю.

Отримавши цьогорічні врожаї, наші земляки, які трудяться на чернігово-сіверській ниві, вже сьогодні в полях закладають основу майбутнім врожаєм. Тож, щастя вам, дорогі земляки-хлібороби!

Підготувала **Л.Орішко**

Непересічна

Нещодавно наш відомий земляк Віктор Пабат зустрів своє 75-річчя. Зустрів у трудових клопотах, як і годиться хлібодару. Він належить до тих людей, які сотворили самі себе, думаючи весь час про людей. І в цю листопадову пору, коли в народі прийнято вшановувати землеробів, приємно нагадати нашим читачам про нього вустами відомого письменника-земляка Станіслава Маринчика...

особистість

У рідному селі Вишнівка, що на Ічнянщині, у 1952 році Віктор Пабат пішов до першого класу. І, як тільки навчився швидко читати, мати Поліна Марківна записала сина до бібліотеки. Вона і сама любила будь-якої вільної хвилини посидіти за книжкою, але могла собі це дозволити переважно взимку, коли у колгоспі й у домашньому господарстві менше роботи. Тож прививала молодшому синові Віктору любов до читання.

Глава сім'ї Олексій Федорович – учасник боїв Другої світової війни, кавалер багатьох бойових нагород, майстер на всі руки: вправно працював сокирою теслі, рубанком столяра, умів пошити чоботи і навіть пристойного чоловічого костюма.

З пращурів-прадідів родина Пабатів була хліборобами, батьки працювали в колгоспі та із самого малечку привчали своїх синів любити працю й отчу землю, розкриваючи їм "секрети", як земля-матінка родить хліб.

У рідному селі була тільки восьмирічна школа. Після її закінчення Віктор вирішив здобути середню освіту, три роки за будь-якої погоди: в дощ, снігопад, лютий мороз, пішки долав п'ять кілометрів (лише в один кінець!) до села Припутні, де була середня школа.

1963-й рік. Віктор Пабат закінчив середню школу, одержав атестат зрілості, твердо вирішив обрати професію, причетну до сімейної, – хліборобську і... подав документи до Полтавського сільськогосподарського інституту. Тоді він і дізнався про конкурс – дванадцять претендентів на одне місце. Віктор Пабат успішно склав вступні іспити, його зарахували на зоотехнічний факультет інституту.

Хлопець із села спрагло тягся до знань, старанно вчився, користувався авторитетом у товаришів і помітно ви-

ділявся характером лідера. Отже, не дивно, що студентська братія виявила йому велику довіру, і уже на другому курсі Віктора Пабата обрали головою студентського комітету всього інституту та щорічно переобирали аж до закінчення навчання.

Під час навчання в інституті Віктор Пабат займався не лише громадською, а й науковою роботою, був активним членом наукового гуртка та приділяв увагу пошукам нових ефективних методів із виробництва сільськогосподарської продукції.

Гуртком керували видатні вчені: чотирикратний лауреат Державних премій, доктор ветеринарних наук, професор Костянтин Павлович Чепурков і кандидат сільськогосподарських наук, доцент Іван Савелійович Лебединський.

На симпатичного, дотепного, розумного і веселого парубка з лідерськими якостями звертали увагу дівчата. Та стосунки між ними були лише товаришескими. Аж ось на 5 курсі у Віктора "загорілося око", коли він побачив студентку 4 курсу економічного факультету Ларису Геращенко. Лариса (хоч і не Наталка, та справжня оспівана І.П. Котляревським Полтавка!) вродлива, скромна, мудра, працююча. Лариса та Віктор

навіть зовні дуже схожі... І почуття взаємні! Створили сім'ю.

Швидко пролетіло п'ять років навчання в інституті. У 1969 році на випускних екзаменах Віктор Пабат здивував глибокими знаннями та логічним і неординарним мисленням голову екзаменаційної комісії – Міністра сільського господарства України М.С. Співака, який запропонував дипломованому зоотехніку посаду у міністерстві сільського господарства із наданням у Києві квартири. Але Пабат несподівано відмовився від заманливої пропозиції. Він заявив, що поїде працювати рядовим зоотехніком у дослідне господарство "Степне" Полтавського району Полтавської сільськогосподарської дослідної станції.

Коли Пабат почав працювати у "Степному", зв'язків із наукою не втрачав, а продовжував вести щоденник, до якого ретельно записував свої спостереження та все, що його цікавило. І навіть визначив тему кандидатської дисертації: "Вплив паратипових факторів на молочну продуктивність корів". (До речі, він уперше в ті роки порушив цю тему.)

Шість років Віктор Олексійович працював головним зоотехніком у дослідному господарстві "Степове". За цей час під керівництвом Пабата у радгоспі було створено племінний завод великої білої породи свиней. І "Степове" стало племінним господарством, відомим далеко за межами Полтавської області.

У Міністерстві сільського господарства України високо цінували професіоналізм та організаторські здібності Віктора Пабата. Тож, не випадково у 1974 році його призначили директором навчально-дослідного господарства "Ювілейне" Полтавського сільськогосподарського інституту, яке у ті роки було союзного підпорядкування.

Коли Пабат очолював "Ювілейне", у нього уже були наукові матеріали і дослідження для кандидатської дисертації. Коли траплялася вільна хвилинка, він брався за перо. Але увесь робочий день директора був розписаний по хвилинках.

Разом із вченими дослідних інститутів Віктор Пабат створив у навчальному господарстві два племінних господарства великої рогатої худоби і три господарства зі свинарства.

У 1980 році за рекомендацією керівників Полтавської області Віктора Олексійовича Пабата обрали головою Семенівського райвиконкому.

На той час район був у занедбаному стані. І коли Пабат вперше об'їжджав села, несподівано дізнався, що у с. Брусове у 1906 році учителював його земляк із Ічні Степан Васильченко, де зробив спробу навчати дітей українською мовою, який згодом став письменником-класиком української літератури.

Віктор Пабат ініціював у сільській школі Брусового відкриття кімнати-музею, а в смт Семенівка – встановлення паркового гранітного погруддя видатному майстру поетичної прози Степану Васильченку.

Три роки Віктор Пабат очолював Семенівський район. Цікаво, що за такий короткий час під його керівництвом було досягнуто вагомих показників у виробництві сільськогосподарської продукції та позитивних рішень у різних соціально-побутових питаннях.

Не забував Віктор Олексійович і своєї малої батьківщини – Ічнянщини і від Дорогинки через Припутні, Томашівку, Сваричівку до Крупичполя збудував асфальтну дорогу. Через Міністерство освіти України домогся, щоб у рідній Вишнівці збудували новий корпус восьмирічної школи. У багатьох інстанціях і на різному рівні клопотався, щоб газифікували Ічнянський район.

Усе трудове життя Віктора Пабата пройшло в борозні та науці. Він постійно дружив з наукою і проводив велику науково-дослідницьку роботу.

Вочевидь, варто згадати, що свого часу, а точніше 2011 року, Віктора Олексійовича запросили на посаду віце-президента компанії "Сінком-Холдинг" земляки Пабата брати Валерій та Микола Вощевські. Саме в компанії було зроблено багато добрих і позитивних справ з реконструкції і відновлення роботи молокозаводів у Борзні, Носівці, які до цього не працювали. Успішно було налагоджено роботу сільськогосподарського підприємства "Шатурицьке" Ніжинського району і "Червоної партизан" Носівського району та Лосинівського сирзаводу на Чернігівщині.

Вочевидь, варто сказати, що Віктор Олексійович постійно підтримував тис-

ний зв'язок із Національним університетом біоресурсів і природокористування. І у 1995 році при університеті він захистив кандидатську дисертацію, а у 1998 році – докторську на тему: "Селекційно-генетичні фактори формування м'ясної продуктивності великої рогатої худоби". Враховуючи його наукові дослідження та великий практичний досвід аграрія, у квітні 2013 року Віктора Олексійовича Пабата призначили на посаду першого заступника директора навчально-наукового інституту післядипломної освіти і професора кафедри Публічного управління та адміністрування Національного університету біоресурсів і природокористування. Нарешті з'явилися сприятливі умови для наукової творчості. В університеті йому вдалося узагальнити результати наукової та практичної діяльності.

І у господарствах Полтавської області разом з вченими інституту розведення і генетики НАН України Д.Т. Вінничуком та М.М. Майбородою створили нові породи монбельярдської популяції корів, які за генотипом подібні до сентентальської породи молочного типу.

Це предметно підтвердило кваліфікацію Віктора Олексійовича Пабата, як вченого зі світовим ім'ям.

Віктор Пабат розробник і автор по-

над двадцять державних програм розвитку галузі тваринництва України, переважна більшість яких ефективно функціонують і сьогодні у нашій державі.

Віктор Олексійович – автор двох підручників для студентів інститутів і університетів аграрного профілю, 75 навчальних посібників, понад 210 статей у різних наукових журналах, які перекладені багатьма іноземними мовами.

Віктор Олексійович виявився прекрасним чоловіком і батьком, а Лариса Петрівна чудовою берегинею сімейного вогнища. Після закінчення економічного факультету Полтавського сільськогосподарського інституту працювала на відповідальних посадах у Полтаві і Києві.

Подружжя Пабатів виростили і виховали двох дітей. Донька Вікторія кандидат педагогічних наук, доцент, доктор філософії. Син Олександр кандидат економічних наук, громадський і політичний діяч.

Двійко онуків-школярів – Олексій та Олександр – можливо, вирішать продовжити справу дідуся.

Віктор Олексійович Пабат – доктор сільськогосподарських наук України, доктор філософії, професор, академік Української і Російської академії наук, заслужений працівник сільського господарства України, нагороджений орденом "За заслуги" III ступеня, Почесною грамотою Верховної Ради України, Почесний громадянин Ічні. Але він був і залишається скромним і земним у спілкуванні та доброзичливим і уважним до людей, невтомною і наполегливою працею розбудовує рідну Україну, сприяє її економічному зміцненню.

Станіслав МАРИНЧИК,
письменник

АВАРІЙНИЙ

"Війна – то така штука, яку не можна зняти в кіно". Ці слова я почув завдяки чудовому українському перекладу однієї з документальних кінохронік ще Першої світової війни з чорно-білих уст одного рядового її учасника, який цілком міг бути прототипом когось із героїв напівзабутих нині книг Еріха Крамера (Ремарка) чи Ернеста Хемінгуей про втрачене покоління. Покоління ми ще не втратили, хоча й продовжуємо губити героїв – у тому числі через надто куцу суспільну пам'ять.

З Л Е Т

Ця пам'ять, слід визнати, давненько вкрила слизьким мулом трагедію на аеродромі біля Сквилива Львівської області, коли зношена "Сушка" врзалася у на-товп глядачів авіашоу – залишилися лише видо-вищні, ніби у голлівудському блокбастері, вогняні кадри... Багато в чому вони схожі на відео вже з Харківщини, де "Ан-26", вдвічі старший за більшість студентів, майбутніх військових штурманів, на своєму борту спалив не тільки в образному, а й моторошно прямому сенсі двадцять шість юних життів. Різні часи, різні електоральні території – Львів і Харків, Захід і Схід... І це чи не єдиний випадок, коли можна виправдати блюзнірське твердження: "Какая разница?" Справді, трагедія спільна для всіх українців.

Розлогий, як на перший погляд, вступ до чергової оповіді з циклу "А були спочатку хлопчики..." про героїв АТО. Але, познайомившись з життєвим польотом військового льотчика В'ячеслава Барановського, приземленим навечно скалкою російського снаряда, зможете судити самі.

...Він був продовжувачем військової династії, і від батька, полковника Миколи Барановського, перейняв чимало тонкощів відповідальної професії – захищати Батьківщину. І небо над нею – бо подався до Харкова і закінчив там виш, нині відомий як Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба.

– Диплом отримав без відзнаки, хоча студентом був здібним, – сумну усмішку Наталі Барановської освітлює легенька лукавинка. – Можливо, і через ті відчайдушні якості, що так яскраво проявилися в нашому романі...

– Я вчилася на другому курсі теж харківського інституту, – повертається у той бентежний час вона. – І от, проживши доти стільки років за десяток хвилин ходи одне від одного в Чернігові, познайомилися якраз у потягу, повертаючись до занять. Сталося це, пригадую, майже на Різдво...

– Слава поступився місцем на нижній полиці старенькій бабусі і вибрався нагору, – усміхається Наталя. – А навпроти – я... Найперше з'ясували, що в обласному центрі ми практично сусіди. Але на цьому пізнавальний процес не зупинився, розмовляли всю ніч. На вокзалі нібито попрощалися і, хоча майбутній льотчик спитав адресу, я цьому значення не надала. Аж через тиждень, у свій вихідний, Барановський появився у моему гуртожитку...

Покоління, що народилося в незалежній Україні, важкувато зрозуміти порядки, які панували в радянських казармах для студентів. З їх контрольно-пропускними пунктами, постійними перевітками "наявності – відсутності – присутності" гостей тощо. Про це треба окрему поему в прозі або роман у віршах писати, але ж Гоголь і Пушкін до тих часів не дожили.

– По гідранту на третій поверх вилазив, – сміється доросла жінка, перетворюючись на кілька миттєвостей у тодішню закохану студентку. – Хоча хлопчик був, нівроку, кремезний, але фізична підготовка у військовому закладі змогу давала. Такий собі Тарзан і Мауглі в одній уніформі – круто! Самоволки, запізнення на останній рейс метро і потім марш-кидок пішки до розташування частини – як він ще примудрявся до підйому встигнути...

Втім, невдовзі симпатичний курсант заручився довірою суворох тіток на "вахті" – спрацювала природна чарівливість Барановського. "Він просто випромінював позитив", – це один спогад моєї співрозмовниці. Неважко вгадати розвиток подій. В'ячеслав і Наталя оформили шлюб та виїхали на перше місце служби офіцера – до міста Лева. Там він почав літати на "Ан-26". Звісно, не маючи жодної підозри, що станеться через багато років з таким-от підстаркуватим повітряним труда-рем і більше ніж двома десятками продовжувачів його

справи у харківській "альма матер"... Навіть одного разу, з властивою ще з курсантських часів зухвалістю, пішов на певний службовий, і не тільки, ризик – щоправда, задля ненаглядної донечки Катрусі.

– Моїм улюбленим заняттям, скільки себе пам'ятаю, було ходити до тата на роботу, – розповідає Катерина. – Мешкали ми поряд, і постові вже усі знали, що це "Барановська-молодша" йде.

– Каті було десь рочків зо три, – підхоплює мати. – І вона широко розтулювала рученята, побачивши стрій льотчиків, і кричала: "Тату!" При цьому здалеку впізнати його не могла, оскільки всі були в одностроях.

– Одного разу він узяв мене в кабину пілотів, і ми навіть злетіли, – розкриває Катерина таємницю службової провини лейтенанта Барановського. – Я, зовсім маля, почувалася на сьомому небі, бо вважала, тримаючись за штурвал, що сама керую літаком. Певності додавали й репліки колег, звернуті до батька, на кшталт: "Та бери вже управління на себе, бо Катя такого жару завдає!"

Жартівники не відали, що за зовсім тонкою запоною часу на багатьох чекають і справді пекельні жарини, розкидані страшною трощею поблизу Скилово...

– Ми були серед гостей того святкового видовища, яке обернулося жахливою бідою... – мати зимно стискає долоні. – Друзі В'ячеслава буквально вихопили Катрусу з вогню...

У тому проминулому часі родина Барановських бачила майбутнє лише у райдужних відтінках. Збулася їх давня мрія. Вже з чотирма зірочками на погонах В'ячеслав добився повернення до Чернігова. Та радість невдовзі затьмарила непередбачувана війна на Донбасі, кажуть якась гібридна...

Залишатися осторонь Барановський не міг. Ускладнювало ситуацію те, що боездатних літальних апаратів Україна мала тоді, як і зараз, набагато менше, ніж висококваліфікованих повітряних асів. Настирливі звертання до військкомату завершилися для його родини несподівано.

– Ми розмовляли телефоном, і батько повідомив, що через пару днів виїздить. По суті, на фронт, але не як льотчик, а в якості піхотного офіцера, – згадує Катерина. – І я поставила ніби й дитяче, але насправді аж надто доросле питання: "Навіщо?" Відповідь В'ячеслава, як її запам'ятала донька, варто навести повністю.

– Він сказав: "Знаєш, Катю, я прожив життя, мені вже майже сорок... А там гинуть молоденькі хлопчики. То краще я там стану, а вони хай тішаться світом".

Не надто юному льотчику таки й справді було непросто керувати наземним взводом. Але з батьківськими військовими генами всотане почуття відповідальності, та й власний неабиякий досвід у піднебесній царині, де дрібна помилка може вартувати життя, робили своє. Серед підлеглих командир користувався незаперечним авторитетом.

– Завдяки своїй потужній статури Слава ще з дитинства отримав прізвисько "Балу" – пригадує ведмедя-наставника з мультфільму про Мауглі? Розсудливого, справедливого, а в критичних ситуаціях ще й самовідданого? – згадує Наталя. – Як не дивно, цей "позивний" зберігся за ним і на передовій. Разом із дуже демократичним стилем взаємин. Хтось із сержантів мені розповідав: якби не знав достеменно, ніколи б не повірив, що це офіцер досить поважного рангу. Але, коли заходило про справу, незалежно, чи йшлося про бойову вилазку, чи про гідне харчування підрозділу – "Балу" завжди виявлявся на висоті.

Але найближчі до В'ячеслава люди усвідомлювали, що його яскраві здібності зовсім не рятують від фатальних несподіванок на передовій.

– Просто було... страшно, – констатує Наталя Барановська. – Взяти ту саму Другу світову – сидиш собі на дивані, бачиш кіно і анітрохи не усвідомлюєш трагічності ситуації для її справдешніх учасників. Видається, що з тобою такого ну ніяк не станеться. Десь там, з кимось, якимось... Оманлива картинка. А коли потім настає отой жахливий момент істини... – в очах жінки виникає вологий блиск.

– Батько з підлеглими відстояли себе у страшних боях під Дебальцевим, – перехоплює розмову донька. – Жодних подробиць, звісно, він не розповідав. Уже потім його побратими скупко казали – так, важко було, дуже важко... А в той трагічний день усе ніби й поготів скінчилося, артилерійський обстріл ущух, останні вибухи відлунували... – тепер уже сльози бринять у Катерини.

Командир взводу бачив, що в захищеному місці залишається ящик із необхідними боеприпасами, який може здетонувати від наступних снарядів, і вхопився за укриття... Досвідчений знавець аеродинаміки у цей критичний момент не врахував, що скалки від вибуху отого москальського знаряддя вбивства можуть розлітатися і падати довго, та ще й на великих відстанях. І вищирений зазубринами, "тіпа" усмішки Путлера, шматок рваного металу перетнетесь з його напруженими, як тятива, артеріями...

Взвод мав вирушати на ротачію, додому, всього за два дні. "Всі вже на сумках сиділи", – згадує донька. Жахлива іронія долі, анітрохи не суголосна зі згаданим раніше доброзичливим фільмом. Батько героя, полковник Микола Барановський, пережив сина десь на півроку.

Та можемо стверджувати, що оця династія українських воїнів не згине. Адже такі чоловіки, як В'ячеслав Барановський, були не просто надійним муром для своїх близьких. Вони стали наріжними каменями нашого майбутнього.

– Ми почувалися за татом, як за кам'яною стіною, – каже донька Катерина. – Він надійно оберігав нас від усіх жахів силою своєї любові...

Час політичних блазнів невідворотно минає. Війна має свої жорстокі закони і не реагує на блатнякові фальшивості зразка "перестать стрелять", котрі мають ще й присмак здачі національних інтересів. І ніякі свати й куми, котрі, в лапках чи без лапок, не злязять із запроданих екранів, не зможуть спаскудити подвиг тих, хто були спочатку хлопчиками. А потім зрозуміли, що в критичних випадках, крім аварійного приземлення, доводиться раз в житті йти ще й на аварійний злет – коли катастрофа загрожує не лише твоєму літаку, а й усій країні.

Ростислав МУСІЄНКО

Крізь терни до зірок

Вочевидь роковані, невідворотні ситуації, з яких живим і неушкодженим виходив Іван Фесюн, працюють на користь фантастичної версії. Взяти принаймні такий випадок...

Коли дивізія зупинилася перед укріпленнями ворога, захищеними до того ж невеликою, але дуже мочаруваною, з непрохідними через твань берегами річкою. В таких умовах наступати, та ще й не знаючи розташування вогневих точок противника, виглядало божевільям. Розвідці лізти в незнайоме болото теж не випадало. Але вдарили морози, скували обмілини, залишивши лише вузький, без криги поки що стрижень...

Начальник розвідки з'єднання викликав підлеглих, у тому числі вже й досить авторитетного старшину Фесюна:

– Можна форсувати, – прозвучало остаточне рішення полковника.

– Це ж на карті заплава не ширша олівця, – озвався старшина. – А насправді...

Полковник тільки глипнув. Хлопці переглянулися. Могли дозволити собі таку вільність – обдумувати накази. Але виконувати їх треба неодмінно. І тому через кілька годин після початку вилазки з дванадцяти тертих і бувалих молодиків живим залишився один Іван.

...Річку перепливали човном. Та щойно виповзли на справді тривкий прибережний лід, їх накрили шквальним кулеметним вогнем. Німці настільки вірили в ефективність своєї вогневої засідки, що вважали убитими всіх. Були майже праві. Бо Фесюн залишився неушкодженим, і спершу здавалося, що єдиний вцілілий, крім нього, товариш – теж. Потроху відповзали вбік мимо німецьких траншей, аж напарник озвався, що зачепило – буцімто в ногу, неважко. Від перев'язки відмовив-

ся, мовляв, потім, сховаємося подалі...

Але "потім" так і не настало. Невдовзі старшина мусив повернутися і зрозумів, що товариш мертвий. Сплив кров'ю. Не залишати своїх загиблих напризволяще – один із законів розвідки. Та повернутися через річку до своїх було неможливо.

Важкувато уявити, як це йому вдалося, але до світанку Фесюн з охололим тілом на спині зумів обігнути німецькі позиції, знайти занедбаний хутір і поховати товариша. А за два дні він таки примудрився вийти до своїх.

Але моторошні ігри з костомахою тривали. Характерна ситуація склалася навесні 1944 року на Волині. Командуванню вкрай потрібний був "язик", але всі спроби розвідників просочитися крізь лінію фронту настовхувалися на продуману німецьку оборону. Можна було, звісно, вдатися до так званої "розвідки боем", але професіонали дуже цього не полюбили. Адже за красивим формулюванням поставала кривава істина – цілу роту, а то й батальйон старші командири кидали в атаку на невідомі позиції ворога вик-

лючно задля того, щоб у цій вогняній круговерті прослизнула в тил німцям група захоплення. Отож розвідники, вже на межі відведеного "згори" часу, продовжували нишпорити у прифронтовій смугі, перевірили всі досяжні поселення, але... Єдине, що з'ясували – в одному з малолюдних хутірців щойно з'явилося троє дівчат.

Спілкування з місцевими мешканцями видалося плідним. І дуже швидко розвідники таки пробралися прибережними заростями непримітного потічка на територію, де окупанти почувалися безпечно. Влаштували в селянській хаті засідку, і Фесюн, перебраний у цивільне, зіграв роль гостинного господаря перед офіцером та його ординарцем... За лічені хвилини останній лежав забитим, а старшина ніс на спині скрученого гостя. Лише здавши своїм "язика", котрий виявився говірким та обізнаним, Іван відчув себе зле. Костомаха передала черговий привіт – куля влучила зовсім недалеко від шийної артерії, котра в таких випадках спорожнюється навіть швидше за стегнову, як це сталося з його побратимом на крижаному березі...

Як тут не згадати повір'я, що побутовали в їх елітному колі. Не голитися перед виходом на завдання, то само собою. Інше стосувалося трофеїв, які іноді перепадали після зухвалих вторгнень до чужинських траншей чи бліндажів, – їх слід було дарувати. Якось Івану дістався доволі коштовний, з вигадливим "боем" годинник. Не довго думаючи, презентував диво іноземної механіки земляку з сусіднього до Феськівки села

Городище, який служив у штаті дивізійного прокурора. Той, уздрівши у підлеглого цінну річ, невимушено її... відібрав. "Ах ти ж, пацюк конторський!" – тільки й сказав, дізнавшись про те, Іван. Але ж у розвідників перехід від слів до дії миттєвий. Старшина увірвався, щоб розібратися із чиновним – цілий полковник! – клеptomаном. Той намагався сховатися у службовому кабінеті, охорона боязко тупцювала навколо розгніваного Фесюна... Тут ще й наспів один із найближчих друзів Івана – татарин Гариф Камалієв, розмахуючи фінським ножом. Один із охоронців перелякано прикрився подушкою з прокурорського дивана – полетіло пір'я. А гарячий кримчанин вихопив усього-навсього... протитанкову гранату, взявся за кільце й гукнув: "Однаково помирати!"

...Тут буде доречним авторський відступ. За сорок із гаком років особистих журналістських досліджень я достеменно переконався хіба що в одному. А саме – жоден учасник реальних бойових дій, починаючи від воїнів Другої світової, продовжуючи жертвами Афганістану й завершуючи добровольцями АТО, не терпить втручання у ті дикі, запорогові спогади на межі життя й смерті, які зберігає десь на підсвідомому рівнях його зболена психіка.

Але трапляються винятки, які сяють, підтверджуючи означене вище правило, мов блискітки солі на сірій висухлій сорочці змореного косаря. Коли фронтовик, довірившись співрозмовнику, починає нарешті оповідати те, що було насправді. Такі моменти істини дорогоцінні.

Тому наведена вище "прокурорська" історія, почута від батька Фесюном-молодшим, є дуже повчальною. Але, схоже, той самий командир дивізії непогано розумів порівняльну цінність для свого з'єднання двох зухвальців з простенькими "личками" на погонах і обтяженого полковницькими зірками канцелярського шура. Тому предметом розслідування зрештою стало "псування державного майна" – отієї самої подушки. Затримали також черговий нагородний лист. Хоча Івану Фесюну, вже відзначеному вищими солдатськими нагородами, двома орденами Слави, це не видалося істотним.

Стосовно власних нагород, то конторські, за його висловом, пацюки таки нашкодили. Надгризли Славу, хоч і металеву. Річ у тім, що, згідно зі статутом ордена, після третього ступеня присвоюється другий, затим перший – а вже повний кавалер шанувався чи не вище за Героя Радянського Союзу. Сталося так, що внаслідок, швидше всього, помилки якогось писаря Іван Фесюн отримав... дві Слави третього ступеня! А за відсутності ступеня другого перший, на який він повністю заслужив після чергових карколомних

звитяг уже на Віслі, присвоїти не могли. Казуїстика на крові... Натомість отримав рідкісний тоді орден Великої Вітчизняної війни 1 ступеня. Лише 1955 року канцелярська помилка була виправлена. Але...

Але ніколи він за тим не побивався. Хіба ж за відзнаки вболівав, коли з-під Берліна, власне, вже після Перемоги, у складі танкового десанту, куди брали добровільно, поспішав рятувати Прагу? І заслужені медалі "За взяття Берліна" та "За освобождение Праги" розвідник таки отримав.

Як і купу нових, уже не смертовбивчих, а цілком життєвих вражень, провівши деякий час на теренах західної цивілізації, хоча й сплюндрованої страшним протистоянням двох диктаторів. Кажуть, що Сталін свого часу зробив лише дві помилки: показав Європі свою номенклатуру, а номенклатурі – Європу. Звісно, старшина Фесюн, хоча й належав до еліти смертників, до правлячої верхівки жодного стосунку не мав. Але кмітливості з предківськими генами всотав достатньо, щоб робити висновки. Настільки зрілі, що, випереджаючи далекі ще часи української незалежної євроінтеграції, іноді дозволяв собі обмовитись у невеличкій компанії:

– Ех, от у чехів... Взят би за руки дітей та й пішов туди жити.

Свою подальшу долю Іван Захарович вже обрав, і теж завдяки західному досвіду. Придивився до тамтешніх технологій бетонування і став незамінним на весь район майстром із спорудження надійних погребів та колодязів. Для перших дуже важливо вивершити надійне склепіння, а з цегли це зробити під силу хіба що дуже кваліфікованому фахівцю – де їх знайти на Менщині? Тим часом засвоєні Фесюном-старшим у Німеччині та творчо задіяні у наших сільських умовах методики монолітного заливання цементної суміші творили чудеса. Та він ще й поширив свої "ноу-хау" на постачання господарств, колгоспів у тому числі, водою. Адже про буріння свердловин навіть для промислових потреб, не кажучи вже про дрібні побутові, мали тоді в "глибинці" вельми туманне уявлення. Вершиною побажань були глибокі колодязі, і то не з дерев'яним ненадійним зрубом, а бетонними кільцями. Тільки звідки ж їх узяти?..

Коли я перечитував договори, де неодмінним виконавцем виступав І.З.Фесюн, впало в око формулювання саме про "виготовлення" отих самих ключових конструкцій для отримання води з глибокого джерела. Виявляється, кільця, які раніше можна було роздобути з великими зусиллями хіба на спеціалізованих підприємствах, вчорашній розвідник навчився вилити самотужки – підглянувши деякі секрети на звільнених від нацистів територіях. Та ще й вніс власні вдоскона-

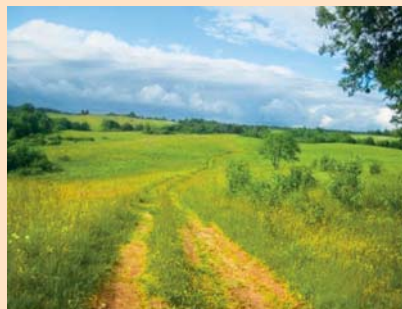
лення. В усякому разі, приймальні комісії не раз підкреслювали, що роботи "від Фесюна" технологічно досконаліші та надійніші... від заводських.

Зайве, мабуть, пояснювати, що й копати колодязі, нерідко заглиблюючись під землю на чотириповерхову, щонайменше, глибину, міг далеко не кожний. Адже, крім суто фізичної моці, копач мав володіти мало не потойбічними в очах довколишніх здібностями знайти місце, де неодмінно з'явиться вода. А чи під силу звичайній людині викопати, вже в зрілому віці, близько сотирьохсот колодязів? Напевне, снаги Івану, немов міфічному Антею, додавала сама його незвичайна праця.

Отож Іван Захарович не вважав за щось особливе випадок, коли в ті повоєнні часи трапилося на спір перенести в зубах добрячий мішок із зерном, та ще й покласти його тим же робом на воза. Останнє особливо шокувало сперечальника: мовляв, Іван міг би так і корову забрати, хто ж повірив би, аби не власні очі та свідки? На що вчорашній розвідник лише плечима знизав, звичними й до більших тягарів – "язики" теж тілісті траплялися. Щоправда, шия та жовна поболювали.

...Оту бувальщину і пригадав охочий до дармової склянки односельця. У крамничці навіть виникло легеньке пожавлення, коли Фесюн, лукаво усміхнувшись, буцімто пристав на умови. Але виклав їх так, що заводий мало не мусив виставлятися сам, бо ж не уточнив прилюдно, котрий мішок, з цукром чи без, має нести ветеран. Який не став наполягати на своєму праві.

– Знай надалі різницю, – махнув рукою. – Між повним і порожнім. Взят хліба й пішов...

Пішов звичайною сільською вулицею, яка вже ставала шляхом до вічності, подібно Чумацькому. В який вливається кожне життя, сповнене добра і любові, крізь які б шпичаки, включаючи й фронтову іржаву "колючку", не випадало йому протекти. Per aspera ad astra. Крізь терни до зірок.

Ростислав МУСІЄНКО,
член Національних спілок
письменників та журналістів
України

Ми не околиця історії

Городня – поселення часів Київської Русі. За багатовікову історію вона була місцем інтенсивних контактів різноманітних етносів і культур, не раз опинялася в епіцентрі важливих історичних подій, ставала ареною боротьби могутніх сусідніх держав.

*Городенько моя! В твоїй землі мій корінь,
і причащаюсь я до тебе знов і знов.
Радію я з твоїх новітніх перетворень –
я однолюбом зріс, а ти ж моя любов.*

Абрам Кацнельсон

Але початок її життєпису дещо запізнилий. У писемних джерелах Городня згадується в 1552 році, коли в складі Московського війська в Казанський похід разом із стародубцями йшли "боярские дети Городни и Мощенки".

У дальні часи сягає її історія більшості населених пунктів нашої ОТГ. Часом заглиблені в дрімучі бори, часом налиті світлим сяйвом степових просторів, села ревно оберігають дух цього північного краю України, де неповторні за колоритом пісні, де неповторна мова, що досі відбиває особливості пограниччя трьох слов'янських народів. Вони щедрі й на талановитих людей, що прославили свій народ – досить назвати бодай одного незламного патріота Левка Лук'яненка, котрий ще недавно прокладав слід по росяних травах у рідному краю.

Як відомо, історія пишеться послідовно і невпинно. Не спинилася вона і в наші дні. Так, Городнянська об'єднана територіальна громада з адміністративним центром у місті створена 4 вересня 2017 року. До її складу увійшло сорок три населених пункти, і очікуємо приєднання ще семи сільських рад.

Головою міської ради жителі громади три роки тому обрали Андрія Богдана, який очолював район із 2002 року. І, мабуть, не за гарні обіцянки виказують свої симпатії стільки часу.

Перше, що помічаєш, коли відвідуєш населені пункти, це прибрані, упорядковані та охайні вулиці міста та сіл. Міська влада велику увагу приділяє благоустрою території.

Асфальтовані дороги, що знаходяться на балансі громади, в більшості відремонтовані, ті, які не мають твердого покриття, підсипані ґрунтощелебеновою сумішшю. Дорожня розмітка, пішохідні переходи з попереджувальними світлофорами, чисті узбіччя.

Центральні частини сіл старостинських округів прикрашають галявини квітів та вазони. Дитячі ігрові майданчики встановлені у

кожному центрі округу, які колись були головними населеними пунктами сільських рад. Вулиці освітлені ліхтарями, тривають роботи з видалення аварійних дерев та кронування. Організований вивіз сміття, розчищені колодязі, водойми.

Кожний старостат підключений до мережі Інтернет. Для віддалених сіл, які губляться у лісах, це важливий крок у напрямку інформатизації.

Для отримання освітніх послуг здійснюється підвезення учнів до загальноосвітніх закладів. Громада спромоглась у рамках співфінансування отримати три нових шкільних автобуси.

Відремонтовані сільські заклади культури. Тепер щороку активні учасники народної творчості спільно з відділом культури проводять урочисті заходи з нагоди днів села та відзначають державні свята.

У планах на майбутнє, після прийняття у комунальну власність – ремонт сільських ФАПів, заохочення медичних працівників за допомогою програми медичних стимулів.

Одному із сімейних лікарів за кошти міського бюджету вже придбали житло. У міру можливостей проводиться надання житла іншим соціально вразливим категоріям.

Це перші зміни у сільських громадах, що відбулися за останні три роки.

А що ж центр Городнянської громади?

Люди старшого покоління діляться спогадами, що на початку двохтисячних це було депресивне місто з безробіттям і повною розрухою.

Тепер Городню не впізнати, реконструйована центральна площа, з'явився дитячий майданчик.

Вулиці впорядковані комунальними службами, проїзні дороги, вуличне освітлення, газопровід, водогін, збудована нова свердловина з водою, що має відмінні характеристики, гаряча вода протягом усього року, водовідведення, реконструйовані очисні споруди.

Оновлено автопарк комунальників новою спецтехнікою та комплектуючими.

Завдяки членству міського голови Андрія Богдана в правлінні Асоціації міст України та особистій домовленості з мером Києва Віталієм Кличком, Київською міською радою передано сім одиниць техніки у комунальну власність громади.

Велика увага надається збереженню та реконструкції парків і скверів. Центральний парк відпочинку красується новими лавами, сквер, де розміщуються гармати, за легендою подаровані Петром I, оновлюється та ремонтується.

Ще один екологічний напрямок –

організація парку-пам'ятки садово-паркового мистецтва "Городнянський". Проект реконструкції було розроблено в рамках співпраці з Національним ботанічним садом імені М.М.Гришка НАН України. Він частково реалізується за рахунок коштів Державного фонду охорони навколишнього середовища.

Окрес міста – стадіон. Після ремонту він став місцем особливої атмосфери для занять фізичною культурою та проведення змагань. Нові сидіння для глядачів, футбольне поле зі штучним покриттям, баскетбольний майданчик, комплекс тренажерів. Все це стало можливим завдяки отриманню з державного бюджету субвенції на створення та ремонт існуючих спортивних комплексів при загальноосвітніх навчальних закладах усіх ступенів. Городнянська громада – одна із трьох громад Чернігівщини, що отримали таку можливість.

На завершальній стадії зараз ще один важливий задум, такий необхідний для населення. Це відкриття Центру надання адміністративних послуг. На заваді стала цьогорічна пандемія коронавірусу.

Городнянська ОТГ долала максимум зусиль і стала учасником міжнародного проекту "U-LEAD з Європою", що фінансується Європейським Союзом та реалізується компанією NIRAS Sweden AB на замовлення Шведського агентства міжнародного розвитку (Sida).

Епідемічна ситуація у світі вплинула на рішення уряду внести зміни до процедури надання субвенцій на підтримку розвитку територіальних громад. Тому кошти для капітального ремонту міських дитячих ясел-садочку № 1, де нині проходить капітальний ремонт одного із корпусів, довелося винайти за рахунок іншого джерела державних коштів та субвенції на соціально-економічний розвиток за сприяння народного депутата України.

Ще один міський дитячий садок потребує заміни вікон та утеплення фасаду.

У минулому році Городнянська міська рада стала переможцем ще одного важливого проекту.

Городнянський ліцей № 2 вкрай потребував ремонту покрівлі, заміни вікон та утеплення фасаду. На даний момент роботи з теплореновації закладу загальної середньої освіти перебувають на завершальній стадії.

Активне використання системи аукціонів з продажу об'єктів малої приватизації дає змогу залучати додаткові кошти для розвитку інфраструктури громади. У 2019 році започаткований проект бюджету участі.

Міський голова Андрій Богдан разом із керівним складом органу місцевого самоврядування намагається за будь-якої можливості залучати державні та приватні кошти для розвитку громади.

Однією з проблем громади, як не прикро, є недостатня кількість робочих місць. Тому одним із важливих напрямків роботи є створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу. Чимало приватних підприємств розпочали власні справи. Досить успішно працюють приватні підприємства з переробки деревини, виготовлення металоконструкцій, тротуарної плитки, торгівлі.

По-сучасному оновився центральний ринок, змінилися фасади магазинів роздрібної торгівлі. Маємо два супермаркети торгових представництв "Фора" та "АТБ".

Майбутнє громади в її дітях. Виховання та розуміння основних потреб підростаючого покоління в майбутньому стане гарним фундаментом для розвитку багатогранної, освіченої та вихованої молоді.

Окремим і не менш важливим напрямком роботи є розвиток молодіжної політики. При міській раді створена Молодіжна громадська рада, метою якої є залучення молоді до управління та розвитку навичок самоорганізації для вирішення місцевих проблем.

Розпочалися підготовчі роботи з відкриття спеціалізованої організації, яка займатиметься обробкою звернень та інформування по голосових каналах зв'язку (кол-центру), де планується працювати 30–50 громадян.

Особливої уваги потребують учасники АТО та родини загиблих на Сході України.

Спільними зусиллями на алеї слави у Городні споруджено пам'ятний знак загиблим воїнам АТО. Заслуга в цьому міської ради та районного осередку громадської організації "Єдина родина Чернігівщини".

Про плани на майбутнє консолідованої команди міської громади можна говорити довго. Зокрема, важливим є завершення прийняття в комунальну власність громади ДП "Городнярайагролісгосп" з подальшим розробленням програми забезпечення сировиною місцевих переробників лісу та населення доступними дровами.

Справедливого розподілу земель сільськогосподарського призначення серед сільгоспідприємств та документального оформлення земель городництва чекають жителі громади.

Є віра в те, що колись процвітаюче підприємство "Райагрохімія" зможе знову стати місцем, де кипить робота. Приватний підприємець Олександр Міщенко за сприяння міської ради розпочав на базі занедбаного об'єкту деревопереробний бізнес.

У міського голови чимало справ та обов'язків перед громадою, але є й такі, що ідуть від серця. Велику увагу Андрій Богдан надає підтримці та розвитку краєзнавчої роботи.

Він один із небагатьох мерів Чернігівщини, який допомагає місцевим авторам у виданні поезії, прози, історії Городнянщини, спілкується із спонсорами, домовляється з видавництвами. За цей час вийшло більше п'ятнадцяти книг різних авторів. Серед них – І.Дудко, П.Шаповал, М.Хмеленок, О.Мартиненко, О.Дудко, П.Пиниця та інші.

Місцева газета "Новини Городнянщини", яка також отримує фінансову підтримку мерії, вже відсвяткувала перше сторіччя і пройшла процес роздержавлення. Редакція видання – шановане та авторитетне джерело місцевих новин – вже давно стало літописцем історії розвитку громади.

Тож кожен з жителів громади може долучитися до добрих справ, які вже розпочаті. Постійно працювати над тим, щоб зробити її комфортною та привабливою, розкрити потенціал, дати можливість розвиватися та рухатися вперед.

Чекаємо небайдужих, активних, свідомих ентузіастів, щоб продовжити розпочате. Прагнемо ще більше зміцнити творчу співпрацю з такою потужною патріотичною громадською організацією, як столичне Чернігівське земляцтво.

О. Божок

*Люблю я Любеч світлою любов'ю
За плин Дніпра, високий княжий дух.
За те, що сотні раз политий кров'ю,
Він коренем і кроною не струх...*

Леонід Горлач

Любеч – одне з найдавніших міст України, могутній політичний, економічний, торговий, воєнний і культурний форпост на півночі Київської Русі, перлина Чернігово-Сіверської землі. Тут відкрито поселення епохи неоліту, бронзи, раннього заліза і давні слов'янські VII–III століття до нової доби. Уперше про Любеч ідеться у давньоруському літописі від 882 року, коли ним оволодів Олег. У договорі 907 року Олега з греками Любеч значиться серед інших міст України-Русі, де "Сядяху велициї князі..."

949 року це велике торгове місто згадує візантійський імператор Костянтин VII Багрянородний у трактаті "Про управління державою".

Саме тут відбулась 1016 року найбільша битва тогочася між Ярославом та Святополком Володимировичами.

У XI–XII століттях Любеч став одним із найвизначніших міст могутньої держави Київська Русь. Зважаючи на ключове значення Любеча, тут збиралися на свої з'їзди давньоруські князі для утворення миру і злагоди. 1097 рік – перший, 1135 рік – другий Любецький з'їзд. Це тоді князі сказали один одному: "Об'єднаймося віднині єдиним серцем і будемо берегти і шанувати землю Руську." (Нестор). У 1180 році князь Святослав скликає у Любечі на нараду майбутніх героїв "Слова о полку Ігоревім".

У XI–XII ст. існував Любецький Анто-

нівський монастир, відновлений 1694 року. Складений у монастирі "Любецький синодик" зберіг унікальну інформацію з історії Чернігово-Сіверської землі.

Особливими святинями міста від найдавніших часів є чудодійні Любецькі ікони Божої матері, Спасителя Ісуса Христа. Славиться Любеч і Антонієвими печерами.

У XIII–XIV століттях існувало самостійне удільне Любецьке князівство.

ниним і його дітьми Добринею та Малушою, яка народила майбутнього Великого князя Володимира Ясне Сонечко, преподобним Антонієм Печерським, Олександром Пересветом і Андрієм Осляблю, Мартином Пушкарем, Савою Внучком.

На прикладі цих людей вирости і ростуть покоління. Четвертий післявоєнний випуск Любецької середньої школи 1952 року дав 8 офіцерів, які мали звання від майора до полковника. Олександр Олаг, випускник школи 1969 року, служив на Байконурі. Генерал-майор. Не поривають зв'язки з малою батьківщиною полковник Сергій Граб і багато-багато інших наших земляків.

У Любечі проживає шість воїнів-афганців. Голова спілки воїнів-інтернаціоналістів селища Володимир Яценко нагороджений медаллю "За відвагу". А любечанин, полковник Микола Надточій – медаллю "За бойові заслуги".

Більше шести років триває неоголошена, гібридна війна. Сьогодні, як і сотні літ тому, новітні захисники України відстоюють свободу і незалежність отчого дому. Більше сорока любечан пройшли крізь пекло АТО-ООС. Випробовували свою долю під Іловайськом і Дебальцево, Щастям, Авдіївкою, Донецьким і Луганським аеропортами.

Не одну ротацию у зоні АТО-ООС несли службу полковники Костянтин Халімаєнко і Володимир Заріцький. А зараз на передніх рубежах боронять Вітчизну капітан Іван Костюк і лейтенант Микола Богуш. Чесно, самовіддано, по-козацьки.

У вільний від роботи і служби час воїни-інтернаціоналісти, учасники АТО-ООС, з бойовими відзнаками на грудях, проводять велику патріотичну роботу серед школярів, молоді селища. Кожного року пліч-о-пліч стоять на березі Дніпра під час ритуалу вшанування воїнів, до Дня визволення Любеча, 22-го червня під час траурної ходи та мітингу-реквієму до Дня пам'яті і скорботи в Україні, Дня Перемоги та багатьох інших. Ця наполеглива, кропітка робота дає свої результати.

Живе Любеч. Не міліє Дніпро – ріка пам'яті, ріка слави і народної звитяги.

Анатолій Федорченко, науковий співробітник історико-археологічного музейного комплексу "Древній Любеч",
Василь Трихліб, вчитель Любецького ЗЗСО I–III ст.

НЕМЕРКНУЧА СЛАВА

ЛЮБЕЧА

У XV ст. місто стало найпівнічнішим замком Київського воєводства, центром волості. Пізніше Любеч – центр Округу, центр Старостатства, центр найбільшої козацької сотні Чернігівського полку.

Наприкінці XVII ст. тут заснував свою резиденцію гетьман Іван Мазепа. Потім містечко перейшло у власність гетьмана України Павла Полуботка, а згодом – до графів Милорадовичів.

У XVIII – середині XX ст. Любеч залишається значним ремісничим та торговим центром. Сьогодні це селище міського типу, центр ОТГ. Тут сотні визначних історичних пам'яток. А скільки легендарних, міфологізованих – достеменно не знає ніхто. Ми пишаємося своєю історією, своїми великими пращурами: князем Любом, Малком-Любеча-

Дихання

Краєзнавчий рух на Чернігівщині має багату історію. На черговому зібранні про сучасну діяльність краєзнавців області розповів голова правління Чернігівської обласної організації Національної Співки краєзнавців України, професор Олександр Коваленко.

історії

Голова Чернігівського районного осередку Національної співки краєзнавців України Андрій Курданов, начальник відділу освіти, сім'ї, молоді та спорту Чернігівської райдержадміністрації Тетяна Мірошніченко, директор Чернігівського обласного історичного музею ім. В.В. Тарновського Сергій Лаєвський, кандидат історичних наук Олександр Бондар, головний спеціаліст з міжрегіональних питань Українського інституту Національної пам'яті кандидат історичних наук Сергій Горобець презентували низку історичних матеріалів про Чернігівський район і, зокрема, Новобілоуську сільську громаду та подарували голові Новобілоуської громади Дмитру Федорову нові видання.

Отримала подарунки і Чернігівська ОУНБ ім. В.Г. Короленка. Фонди бібліотеки поповнилися збіркою документів та матеріалів "Літопис громади. Хроніка втрат, бойові нагороди ветеранів. Новобілоуська сільська громада", яку підготував Андрій Курданов, історико-архітектурним нарисом Олександра Бондаря "Троїцька церква в Новому Білоусі", біографічним нарисом Олександра Молибоги "Іван Григорович Андрієнко. Від солдата до ветерана" та dvd-дисків із серії "Село на нашій Україні".

Сергій Лаєвський запропонував на-

Необхідно зазначити, що активна співпраця сількорів з редакцією, численні відрядження журналістів до сіл громади сприяли тому, що сьогодні маємо на архівних сторінках газети "Наш край" унікальні записи про життя та працю земляків у довоєнні та післявоєнні роки. Все це супроводжується багатьма фотографіями.

Автор Літопису звертається до читачів із пропозицією продовжити вивчення архівних джерел у Чернігові та Києві, щоб примножити сторінки Літопису (а їх уже зараз понад 400) новою інформацією. Також зазначається, що цей Літопис буде надихати мешканців гро-

дати звання Почесного громадянина Новобілоуської громади відомим краєзнавцям-дослідникам Олександрові Шекуну і Вірі Зайченко. Ця пропозиція була підтримана усіма присутніми.

Відбулося вручення подяк меценатам за сприяння у виданні книги "Літопис доль та днів минулих. Бойові нагороди ветеранів".

Літопис громади

На сесії Хмільницької сільської ради голова Юрій Слюнько презентував депутатам "Літопис громади", зведений Андрієм Курдановим з різних архівних та друківаних джерел.

Численні прізвища земляків, події, втяги з козацьких ревізій та матеріалів чернігівських газет допомагають уявити різні сторінки історії поліського села.

мади для створення нових сторінок під час проведення чергових заходів у громаді.

Підготував
А. КУРДАНОВ

Колиска “Слова”

Місто Новгород-Сіверський належить до числа стародавніх центрів, де зустрічаються різні цивілізації, культури та менталітети. Саме Новгород-Сіверщина є материнською землею “Слова о полку Ігоревім”. Тут була створена перша писемна пам'ятка давньоруської літератури, що дійшла до наших днів.

Новгород-Сіверський історико-культурний музей-заповідник створено на базі краєзнавчого музею та філіалу Чернігівського історико-архітектурного заповідника в 1990 році. Це перший державний заклад в Україні, що вивчає “Слово о полку Ігоревім”.

До складу заповідника входять: музей “Слово о полку Ігоревім”, краєзнавчий відділ, Успенський собор (XVIII ст.), Миколаївська церква (XVIII ст.), Триумфальна арка (XVIII ст.), Торгові ряди та склади (XIX ст.). Це єдиний в Україні державний музей, присвячений найвідомішій славетній пам'ятці красного письменства Київської Русі.

В експозиції представлені дореволюційні та сучасні видання літературної пам'ятки, переклади її на іноземні мови, археологічні знахідки доби Київської Русі, графічні та художні твори, скульп-

тура тощо. Музей-заповідник володіє колекцією стародруків та богослужбних книг, великою колекцією ікон, деякі з них є рідкісними і унікальними, колекцією нумізматики.

Краєзнавчий відділ знайомить з історією міста Новгород-Сіверського, етнографією та флорою Сіверського краю.

Комплекс архітектурних споруд Новгород-Сіверського історико-культурного музею-заповідника є одним з визначних в Україні та відіграє дуже важливу роль у розвитку туристичної галузі як Чернігівської області, так і всієї України.

За матеріалами Департаменту культури і туризму, національностей і релігій Чернігівської ОДА

РАЗОМ із земляцтвом

Сильні цьогорічні дощі з грозами та градом пошкодили значну частину даху приміщення Марковецького старостинського округу Бобровицької міської ради. Поставило питання ліквідувати наслідки негоди.

Завдячуючи голові Бобровицької міської ради Тетяні Ковчезнюк за бюджетні кошти міської ради придбали покрівельний матеріал та деякі матеріали для ремонту стелі котельні, яка практично вся зіпсувалась. Затим звернулися до голови Бобровицького відділення Чернігівського земляцтва Андрія Пінчука, який забезпечив нас спеціалістами для виконання цих робіт. Та в процесі роботи виникла необхідність у придбанні ще деяких супутніх будівельних матеріалів. І саме тоді в нагоді стала допомога Василя Заболотного, заступника голови відділення земляцтва. Будівельники вправно і чітко робили свою ремонтну справу і жодної плати з нас не взяли. Тож за один день все було зроблено.

З гарним настроєм та відчуттям виконаної справи закінчувався робочий день. Тож хочеться подякувати усім, хто переживав його разом з нами та працював поруч.

Тетяна СУГОНЯКО, в.о. старости

ЦЕЙ ДИВНИЙ музей

Ляльки та машинки початку минулого століття можна побачити в Михайло-Коцюбинському. В тамтешній громаді організували виставку іграшок минулого століття. Організатор виставки – Наталія Шурда, зберігач фондів місцевого краєзнавчого музею, в якому і проходить виставка.

Жінка збирає ляльки останні сім років, їй у неї наразі більше як 60. Чоловік Наталії Микола збирає іграшки для хлопчиків. Зараз його колекція налічує приблизно 30 зразків.

Ляльки переважно радянського періоду, але трапляються й екземпляри початку ХХ століття. "Ляльки є німецькі, кілька французьких. Проте більшість – радянські. На виставці представлені іграшки 30–70-х років. Вони з різних матеріалів – дерев'яні, відходи деревообробки, целулоїдні, композитні, тканинні, з пластмаси тощо. Ляльки збирала переважно на аукціонах, деякі приносили люди. Я часто купую ляльки, які потребують реставрації, бо в хорошому стані вони коштують дорого. Ляльки 30-х років мають особливо високу ціну, бо вони переважно німецькі. Тогочасні радянські були виготовлені з неякісного матеріалу, наприклад, целулоїду, що був давно заборонений через надзвичайну горючість, тому вони мало зберігались. Більш довговічними радянські ляльки стали у 60-х роках, коли почала використовуватися пластмаса", – розповідає Наталія Шурда.

Крім колекціонування, Наталія з чоловіком займаються реставрацією іграшок, що й стало першоджерелом колекціонування. "Народилась дитина і ми захотіли придбати педальну машинку. Купили – відреставрували, нам вдалося, і так пішло-поїхало. Сподобалося, почали цим займатись. Із ляльками те саме.

Побачила на "барахолці" німецьку ляльку 30-х років, після цього "затягнуло" в колекціонування. То була моя перша велика лялька для колекції. Виробник – фабрика "Зоненсберг". Ця фабрика закри-

лась в 50-х роках після війни. 70-сантиметрова лялька була привезена військовим своїй дочці у подарунок. У неї "фліртуючі" очі, тобто рухаються не лише вверх-вниз, а й праворуч-ліворуч можуть дивитися. Що розповідали з історії цієї ляльки: вона була найкраща у господині. Всі діти, які приходили в гості, заздрили їй. Господиня дуже любила цю ляльку, адже подарувала їй одразу срібний медальйон, що дали "ішов" у комплекті з лялькою. Іграшку так берегли, що вона була навіть у "рідній" коробці. Власниця цієї ляльки працювала вчителем англійської мови", – розповідає колекціонерка.

Після виставки у Михайло-Коцюбинському краєзнавчому музеї Наталія Шурда має великі плани і на майбутнє. "У власному будинку все не поміщається. Ми вирішили спробувати виставити іграшки у музеї Михайла-Коцюбинського, подивитися на реакцію людей. Наступного року хочемо "виставитися" у Чернігівському обласному художньому музеї та інших музеях області".

А. КУРДАНОВ

Балади із шухляди

Нічогівська балада

Нічогівка – це село,
Де дівча одне жило,
І жили тут батько й мати,
Що любили працювати, –
Так на батьківських харчах
Підросло те дівча.

Ось і дівка розцвіла –
Дуже гарна для села!
Тільки як тут жити дівці –
У селі, у Нічогівці,
Коли хлопці-молодці
Де в райцентрі, в Козельці?..

Мати думала-гадала,
Потім батькові й сказала:
– Може, краще дівка ця
Підійшла б для Козельця? –
І повів її отець
Із села у Козелець.

Недалеко було йти –
Може, верст до десяти.
То ж ходили до дочки
І носили клумачки –
Фрукти, овочі, жири –
Років зо два чи зо три,

Та як стала донька та
Братись в тіло і в літа,
Мати думала-гадала,
Потім батькові сказала,
Що розумниці-дочки
Стало тісно в Козельці.
І відвіз отець дівчицю
Із райцентру у столицю.
А була столиця ця
Верст до ста од Козельця.

То ж возили клумачки ті –
І жири, і все на світі –
Йй батьки ще кілька літ
За сто верст (неблизький світ!),
Поки донька до села
Йм дочку не привезла,
А сама хвостом махнула
І не знає куди гайнула...

Баба думала-гадала,
Потім дідові сказала:

– Та хіба ж у Нічогівці
Нічого робити дівці?!
А дівки перевелись...
Що ж ми думали колись,
Як дочку звели з села?
Де був ти? Де я була?!

Відповів на це старий:
– Хоч рядном мене накрій,
А онучки на біду
Я з села не поведу! –

Дід рішучий. Баба рада.
От і вся моя балада.

Еротична балада

Живуть же інші – й не беруть їх пранці:
Чоловіків міняють і коханців,
Гігантів сексу водять на квартиру
І бісяться від хтивости та жиру.

А тут же дівка – мов дарунок неба:
І спереду, і ззаду – те, що треба,
Мов писанка, і лагідна на вдачу,
Прописку має і диплом, і дачу;
Вся в золоті і в модному манто.
А заміж – дивно! – не бере ніхто...

Ну, не беруть – то їм же й гірше буде.
І все ж вона надіялась на чудо:
Хоча заміжжя – це не самоціль,
Та поки ще не все пішло в утиль,
Йй мріялось, аби її украли –
По-лицарськи, хоробро і зухвало,
Щоб сталось те, чого вона хотіла:
Віддатися Йому душею й тілом,
Оскільки і у мрії є межа:
Два з'єднані тіла – одна душа!

Та лицарі – всі вилупки й роззяви.
А йй кортіло, хай би для забави,
Аби її хтось з вилупків-роззяв
Хоча б один разочок згвалтував...

І ось вона в суботу надвечір'ям
Помітила громила на подвір'ї.
Він вийшов їй назустріч із-за хати –
Розхристаний, похмурий, волохатий,
І погляд – демонський, а руки – до колін...
Тут серце її тьохнуло: "Це Він!..",
І блиснув медальйон на декольте,

І заблищало все,
що золоте
Було на ній,
а з вуст лилося: "Милий!..
О Купідон, не покупись на стріли
І на кохання нас благослови...".

А він її огрів по голові,
Що аж перевернулась і зомліла,
А сам ганебно втік від її тіла...

Вона ж, розпластана, лежала у кюветі –
Без медальйона, перснів і браслетів,
Зате при ній зосталась її цнота.
Оце і вся балада про Ерота.

Підсумкова балада,

або Мемуари мадмуазель
де Ридикюль, на нашу мову
з імпортною перекладені

О юности щасливої роки!
Забути вас нема у мене сили:
Як заздрили мені усі жінки!
А кавалери – на руках носили!..

Я згадую ту пору золоту –
Гальорки, туалети, роздягалки...
П'ять років я носила в інститут
Люстерко, бутерброди і шпargarлки.

Я з інституту винесла диплом
І, відгулявши випуск урочисто,
Поїхала собі в глухе село
Культурний рівень підтягать до міста.

А у селі – картопля й кропива,
Вітри і роси, кізяки й мастила...
Ніхто за мене там не вболівав –
І я красу свою занастила.

Порепалася й вицвіла давно
Моя колись така гладенька шкіра...
Тепер мене не те, що у кіно,
А й до крамниці не взяли допіру.

Колись було – я чесно вам скажу:
Було – та промайнуло, відшуміло...
А нині я на запічку лежу
З ганчірками, припавши шаром пилу...

Гриць ГАЙОВИЙ

ОТЧИЙ ПОРІГ

Шеф-редактор
Віктор ТКАЧЕНКО

Головний редактор
Леонід ГОРЛЯЧ

Засновник:
ГО "Товариство
"Чернігівське земляцтво"

Газета зареєстрована Державним
комітетом інформаційної політики,
телебачення та радіомовлення
України 06.XI.2001 р.
Реєстраційне свідоцтво:
серія KB №5594
Передплатний індекс 37630

Адреса редакції:
02002, Київ, Броварський проспект, 15,
тел. 206-87-12
Контакти: www.chz.org.ua,
e-mail: otporrig@ukr.net

РЕДАКЦІЙНА РАДА:

В.В. Ткаченко, Л.Н. Горlach,
В.Ф. Демченко, А.Л. Курданов,
С.М. Кудін, Н.Т. Кольцова,
Т.А. Літошко, П.І. Медвідь,
О.Ф. Орехович, Г.О. Скрипка.

За достовірність фактів,
точність імен і прізвищ
географічних та історичних реалій
відповідають автори публікацій.

Передрук тільки з відома видання.
Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Літературний редактор Людмила Орішко.
Комп'ютерний набір Людмила Орішко.

Верстка, дизайн Оксана Кисленко.

Надруковано та зверстано на замовлення
ГО "Товариство "Чернігівське земляцтво"
у КП "Редакція журналу
"Дім, сад, город".
Тираж 650.